

El consum de substàncies dins de les Forces Armades



Universitat Autònoma de Barcelona

Autoria: Laura Folch Sallent

Tutoria: Yolanda Pardo. Delinqüència i drogues.

TREBALL DE FINAL DE GRAU

CRIMINOLOGIA

Curs: 2017/2018

Nº de paraules: 9182

Data de lliurament: 25 de maig del 2018

RESUM

Els motius de la realització d'aquest estudi són explorar i conèixer l'abús de substàncies dins d'aquest col·lectiu, ja que és un col·lectiu poc estudiat i del qual se'n té poca informació i coneixement.

L'objectiu d'aquest estudi és posar en rellevància els tipus de drogues que consumeixen els soldats durant la guerra, els factors que influeixen en el consum de drogues d'aquest col·lectiu i les repercussions que té el consum en els àmbits com la salut mental, en el seu retorn a casa i en la seva evolució. Aquest estudi es caracteritza per seguir un tipus de metodologia de revisió sistemàtica, és a dir que es recull informació d'articles prèviament i estrictament seleccionats per aquest estudi utilitzant un algoritme de cerca.

ABSTRACT

The main reason for the realization of this study is to explore and know the abuse of substances within this group, it is a group that is not sufficiently studied and which there is not enough information and knowledge.

The aim of this study is to highlight the types of drugs consumed by soldiers during the military service, the factors that influence the consumption of drugs in this group and the repercussions of consumption in areas such as the mental health, on their return home and on their evolution. This study is characterized by being a systematic review, this means that the information presented in this study is previously and strictly selected from the articles that have passed a filter.

PARAULES CLAU:

Militars, substàncies d'abús, guerra, drogues, salut mental, alcohol, cànnabis, amfetamina, cocaïna, consum de substàncies.

KEYWORDS

Military, substance abuse, war, drugs, mental health, alcohol, cannabis, amphetamine, cocaine, substance use.

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ.....	4
2. MARC TEÒRIC	5
2.1. CONCEPTES CLAU.....	5
2.2. EPIDEMIOLOGIA DEL CONSUM DE DROGUES	6
2.2.1. <i>Els efectes de les drogues més comuns.....</i>	<i>7</i>
2.3. TEORIES EXPLICATIVES SOBRE L'INICI DEL CONSUM DE SUBSTÀNCIES	8
2.4. JUSTIFICACIÓ DE LA REVISIÓ SISTEMÀTICA	11
3. JUSTIFICACIÓ DE L'ESTUDI.....	12
4. OBJECTIUS	13
5. METODOLOGIA.....	13
5.1. MÈTODES DE RECERCA	13
5.2. CRITERIS DE SELECCIÓ.....	15
5.3. OBTENCIÓ I ANÀLISI DELS ARTICLES	16
6. RESULTATS DE LA REVISIÓ	18
6.1. DESCRIPCIÓ DELS ESTUDIS.....	18
6.2. ANÀLISI DELS ESTUDIS.....	19
6.2.1. <i>Consum de drogues en militars</i>	<i>19</i>
6.2.2. <i>Relació consum i salut mental.....</i>	<i>22</i>
6.2.3. <i>Estudis comparatius entre civils i militars</i>	<i>23</i>
6.2.4. <i>Evolució del consum.....</i>	<i>25</i>
7. LIMITACIONS DE L'ESTUDI.....	26
8. DISCUSSIÓ	26
9. BIBLIOGRAFIA	28
10. ANNEXOS.....	31
ANNEX 1: RESULTATS DELS MESH TERMS INTRODUI TS A LES BASES DE DADES	31
ANNEX 2: CLASSIFICACIÓ DELS ARTICLES I MOTIUS D'EXCLUSIÓ.	32
ANNEX 3: CLASSIFICACIÓ DELS ARTICLES SEGONS EL TEMA.	41

1. INTRODUCCIÓ

Els motius de la realització d'aquesta recerca sistemàtica són principalment que és una temàtica que no ha estat molt estudiada en recerques empíriques, però que alhora es poden recollir alguns estudis que han analitzat varis punts d'aquesta i poder-ne extreure una revisió. També és un tema d'actualitat on, malauradament, el món es veu envoltat en diferents conflictes que veuen involucrats soldats i és significatiu fer un estudi sobre les condicions psicològiques d'aquests que hi participen i de les repercussions a posteriori que pot tenir el conflicte en termes d'addiccions a substàncies.

Durant aquest treball es pretén fer una recerca sistemàtica sobre el consum de drogues dels soldats durant el conflicte bèl·lic en el qual participaven i de manera posterior; quan han tornat a afrontar la seva vida anterior al conflicte. Un dels objectius d'aquest treball és intentar torbar una resposta sobre els motius del consum de les substàncies que els hi ha generat una addicció o una conducta problemàtica.

És important remarcar que actualment existeixen molt pocs estudis i pràcticament cap revisió sistemàtica que emmarquin aquesta temàtica tan concreta, hi ha molts articles que fan referència a l'abús de substàncies addictives d'un grup concret de les forces armades; però en cap cas parlen en la seva totalitat. Durant aquesta revisió sistemàtica es farà referència als factors que són més significatius a l'hora de consumir drogues a l'exèrcit, així com la relació que té aquest consum amb la salut mental dels subjectes, i si aquests són un col·lectiu amb un risc més alt que la població civil.

2. MARC TEÒRIC

2.1. CONCEPTES CLAU

Els conflictes bèl·lics i les substàncies que generen addicció són dos fenòmens que generen molt d'interès; durant els conflictes bèl·lics els soldats solen consumir drogues de diferents tipus

Definir de manera detallada el concepte de droga o de substància tòxica addictiva ens servirà a posteriori per saber quin tipus de relació té la droga amb els col·lectius que pretenem estudiar. Hi ha nombroses definicions que detallen el que és una droga, però en referència a l'estudi que es pretén realitzar es creu oportú definir com a droga "tota aquella substància que, introduïda a l'organisme per qualsevol via d'administració, produeix una alteració, d'alguna manera, del funcionament natural del sistema nerviós central de l'individu i és, a més, susceptible de crear dependència, sigui psicològica, física o ambdós". (OMS, 1969).

Tot i que aquesta definició és molt àmplia cal destacar que hi ha diferents tipus de drogues que es poden classificar segons els efectes que provoca la substància sobre el sistema nerviós central, on es trobarien:

- Els estimulants són aquelles drogues que produeixen una activació general del sistema nerviós central, donant lloc a un increment de les funcions corporals. En aquest primer grup entrarien drogues com la cafeïna, el tabac, l'amfetamina, la cocaïna, MDMA...
- Els depressors són drogues que inhibeixen el funcionament del sistema nerviós central, alentint l'activitat nerviosa i el ritme de funcions corporals. En aquest segon grup s'inclou l'alcohol, el cànnabis, els diferents tipus d'opiacis (heroïna, morfina, metadona...), benzodiazepina...
- Els al·lucinògens produeixen una alteració de la consciència, deformen la percepció i evoquen imatges sensorials sense entrada sensorial. Dins d'aquest tercer grup es troba LSD, drogues de síntesi, PCP...

Un cop realitzada l'aproximació teòrica de la definició de la droga i les seves classificacions; en aquest treball es farà referència als soldats i els conflictes bèl·lics en els quals es veuen involucrats.

Durant aquest estudi, quan es faci referència a soldat s'entendrà com aquella persona que s'allista de manera voluntària o en compliment d'un servei militar obligatori, a les forces armades d'un país, això implica que rebi un entrenament i equipament específic per defensar el seu país. En aquesta definició entren les diferents denominacions o grups de soldats que poden formar un exèrcit com poden ser la infanteria, la marineria, artilleria, etc.

La Reial Acadèmia Espanyola entén com a guerra el trencament de la pau entre dues o més potències; així com la lluita entre grups de població de dues o més nacions, o grups de població d'una mateixa nació. Per tant la guerra fa referència, com a ús més habitual de la paraula, a la lluita armada o conflicte bèl·lic entre dues o més nacions o parts d'aquesta. Això implica el trencament de l'estat de pau que dona pas a un enfrontament amb tot tipus d'armes que sol generar un elevat de danys econòmics, físics, morals, estructurals, socials i de víctimes.

2.2. EPIDEMIOLOGIA DEL CONSUM DE DROGUES

Durant les últimes dècades la investigació sobre l'abús de substàncies ha avançat de manera considerable, ferint múltiples explicacions teòriques de les causes d'aquest abús.

Becker (1974) ressaltava la importància dels dèficits en els processos de presa de decisions. La teoria de l'aprenentatge social de Bandura (1977) recalca la influència negativa dels companys o grup d'iguals i dels que actuen com a models.

Els pensadors més enfocats a la personalitat remarquen la vulnerabilitat individual dels consumidors; per exemple la teoria de la baixa autoestima de Kaplan (1980) on es fa referència al fet que les carències afectives de la persona poden propiciar a un consum.

Pel que fa a l'evolució i la història del consum de drogues dins de les forces armades Kamienski (2017) defensa la idea que cada guerra té la seva droga, ja que la relació del consum de drogues i el seu abús amb els soldats s'inicia pràcticament amb les primeres guerres més importants. Els membres de les forces armades, tradicionalment, han pres estimulants i quasi sempre facilitats pel mateix exèrcit per millorar el rendiment.

Durant la primera guerra mundial les principals substàncies addictives que els soldats prenien eren el potassi, el magnesi i la combinació d'aquestes substàncies que es deia nevrostenina i es consumia de manera intravenosa, els soldats amb aquestes substàncies quan estaven a les trinxeres podien seguir concentrats i combatre a la gana.

Durant la segona guerra mundial gairebé tots els soldats que hi van participar, independentment del bàndol del qual formessin part, consumien amfetamines. En el cas dels nazis prenien pervitin, aquesta droga feia que els soldats fossin més agressius i que no tinguessin gana. La velocitat i la capacitat de maniobrar de les tropes nazis s'explica, en gran part, a la metamfetamina (pervitin) que se subministrava per part de l'exèrcit als soldats. La majoria consumien aquesta substància via oral, en tauletes de xocolata; però existien casos que consumien aquest tipus d'amfetamina per via intravenosa.

La droga que es va usar durant la guerra freda va ser la dexedrina, és un tipus de droga que augmenta la concentració i durant la guerra la consumien els pilots que solien portar armes nuclears, actualment s'usa com a medicació per la hiperactivitat.

Les tropes destinades a la guerra de Vietnam van consumir diferents drogues com l'heroïna, la marihuana i grans dosis d'alcohol. El 45% dels soldats americans van consumir algun tipus de droga il·legal, i més del 30% va provar l'heroïna. Kamienski (2017), en més d'una ocasió, qualifica aquest conflicte com "*la primera guerra farmacològica real*" a causa de l'accés a múltiples drogues de diferents varietats que tenien els soldats, que s'automedicaven amb alcohol, marihuana, heroïna, LSD, opi i barbitúrics, "*en general consumien tot el que els hi caigués a les seves mans i Vietnam era un paradís de les drogues*" (Kamienski, 2017, p. 247). Durant les guerres d'Afganistan i Iraq els soldats es van sotmetre a medicaments com Ritalin o Percocet, que són estimulants, per tal de combatre el dolor físic i psíquic que els hi provocava la guerra.

2.2.1. ELS EFECTES DE LES DROGUES MÉS COMUNS

Kamienski (2017) fa una divisió entre les substàncies que són administrades directament per l'exèrcit cap als seus soldats, les drogues que els mateixos soldats

consumeixen i les que són utilitzades com a arma psicoquímica sense l'autorització de l'administrat. Sempre amb dos objectius clars: augmentar el rendiment del soldat, o bé alliberar-se de les càrregues que comporta el dia a dia dins d'un cos militar en combat.

Les drogues més comunes i més utilitzades són:

- a) L'alcohol, que si bé és un depressor, en quantitats moderades pot ajudar al consumidor, en aquest cas al soldat, a recuperar l'autoconfiança i reduir els nivells d'estrès que es pateixen durant la guerra.
- b) L'opi també és un depressor que els soldats solen barrejar amb l'alcohol, és utilitzat perquè ajuda a combatre la gana, el fred i proporciona un bloqueig emocional.
- c) La cocaïna és un estimulants que provoca una addicció molt forta, sol i solia ser utilitzat per pilots i soldats per tal d'eliminar la sensació de risc.
- d) Amfetamina forma part del grup dels estimulants, provoca una major capacitat de concentració, els seus derivats com el pervitin o el speed van ser molt utilitzats pels nazis a la Segona Guerra Mundial.
- e) Captagon és un estimulants sintètic, que conté en gran part amfetamina; i és molt utilitzat, actualment, pels yihadistes. El consum d'aquesta droga és utilitzat per tal d'evitar la sensació de risc, i fa sentir al consumidor amb molta autoconfiança i que és capaç de fer-ho tot.

2.3. TEORIES EXPLICATIVES SOBRE L'INICI DEL CONSUM DE SUBSTÀNCIES

En aquest apartat el que es pretén és fer menció de diferents teories explicatives que donin resposta al perquè una persona s'inicia en el consum de drogues, i més concretament intentar que aquestes teories es puguin aplicar en la situació que viuen els soldats de les diferents guerres.

Una de les teories més explicatives sobre la iniciació del consum de drogues i posteriorment la seva addicció, és la teoria de la porta d'entrada. Segons Morral, A et al. (2002) l'alcohol, el tabac i el cànnabis són considerades drogues toves de porta d'entrada.

El concepte de porta d'entrada fa referència al fet de que el consum d'aquestes drogues afavoreix que el consumidor progressi cap al consum de drogues més dures i més perjudicials per la salut. És a dir, el consum d'alcohol, tabac i cànnabis incrementa el risc del consum de drogues dures.

Aquesta teoria es podria aplicar en els soldats, ja que diferents estudis afirmen que durant les guerres, aquest grup de persones, consum quantitats significatives d'alcohol i tabac.

També cal destacar que el model integrador¹ d'influències en el consum de drogues, és una teoria que està enfocada a les causes de l'inici del consum de drogues en els adolescents, aquesta teoria defensa la idea que hi ha diferents factors que poden portar a una persona a consumir drogues. Existeixen els factors estructurals que són aquells que fan referència a aspectes sociodemogràfics (edat, sexe, classe social, raça), variables psicobiològiques (predisposició a buscar sensacions, temperament, estat de salut), identitat cultural (creences religioses, socialització cultural, identitat ètnica) i l'ambient físic i l'entorn social (focus d'estrès ambiental, suport o recolzament social, anòmia, disponibilitat de drogues). Dins d'aquesta teoria també s'engloben factors socials que poden influenciar a què la persona acabi consumint, aquí trobaríem la família, l'escola o l'ambient educatiu, companys i amics, i els mitjans de comunicació.

I finalment, i es creu que en el cas que ens ocupa, el més important; trobem els factors psicològics on s'inclouen les creences, expectatives i actituds (repercussions negatives del consum, percepció de la normativa, actituds sobre la salut i les drogues); habilitats d'afrontament i autocontrol (capacitat per la resolució de problemes, ansietat, control de la ira o autocontrol, capacitat per establir metes); habilitats socials (comunicació, assertió, recolzament o suport social, capacitat per refusar les drogues) i variables personals (autoeficàcia, autoestima, impulsivitat, estat d'estrès, oportunitats percebudes).

Aquesta teoria integrada és aplicable sobretot en termes de factors estructurals i psicològics dels soldats, són un grup de persones que a estructuralment tenen un ambient físic i un entorn social molt deteriorat, generalment l'edat, el sexe, la classe

¹ Per ampliar la teoria vegeu y Luengo, M. A; Otero-López, J. M i Romero, E. (1994). Identificación de factores de riesgo de la conducta delictiva: hacia un modelo integrador. *Análisis y Modificación de Conducta*, 20, 73, 675-709.

social i la raça s'identifica per ser un grup bastant homogeni. Respecte als factors socials, es creu que no tenen un vincle amb la família que els pugui ajudar perquè estan allunyats d'ella i els seus companys i amics més propers són ells mateixos que estan experimentant la mateixa situació.

Finalment els factors psicològics són aplicables en tant que són persones amb un estat psicològic d'extrem estrès, i la droga els hi ofereix una escapada o fugida de la realitat; són persones que no tenen unes metes concretes sinó sobreviure el dia a dia, així com un autoconcepte d'un mateix significativament baix.

Per altra banda es poden incloure un parell de teories criminològiques que explicarien el consum de substàncies dels soldats: la teoria de l'anomia i la teoria del control i vincles socials.

La teoria de l'anomia considera que la causa principal de la delinqüència (en aquest cas també del consum de drogues) és la inestabilitat de les estructures i institucions socials (l'exèrcit); sent el delictes (el consum) una conseqüència de l'organització social.

La idea principal que defensa Durkheim, l'autor de la teoria de l'anomia, és que l'anomia és el que pateix una societat o un grup de persones a causa de l'absència de normes morals i jurídiques. Per tant es pot entendre d'aquí que el consum de substàncies dels militars és a causa de l'absència de regulacions internes o morals del propi exèrcit que regulin aquest tipus de conducta.

La teoria del control o dels vincles socials de Hirschi parteix de la premissa que qualsevol persona en algun moment donat ha tingut la temptació de fer algun acte il·legítim, però gran part de la gent, davant la possibilitat de que la seva conducta sigui pública, s'inhibeix d'aquesta temptació. En canvi, aquells que tenen poc a perdre tindran més possibilitats de caure en la temptació.

Les quatre dimensions o aspectes de control social són: les relacions socials, una persona amb unes fortes relacions socials amb família, amics, companys, tindrà menys probabilitats de delinquir (o consumir); les oportunitats, els que tenen més oportunitats de satisfer els seus interessos de manera que suposi la comissió d'un delictes tindran més possibilitats de cometre'l; la implicació de les persones en conductes lícites i de fort reconeixement social té una tendència a inhibir el comportament desviat (consum); i les creences, les persones que assumeixen i tenen

unes pautes morals en la societat tenen menys probabilitats de realitzar conductes desviades.

2.4. JUSTIFICACIÓ DE LA REVISIÓ SISTEMÀTICA

Davant de la gran quantitat d'articles originals fruits de la integració i replicació dels resultats de diferents estudis, sorgeix la necessitat de realitzar revisions crítiques i integradores.

Les aproximacions més tradicionals i clàssiques per resumir les evidències trobades inclouen revisions narratives, sistemàtiques i meta-anàlisis.

A les revisions tradicionals, el mateix investigador és el que decideix quins són els resultats més rellevants sobre la temàtica d'estudi. Aquests estudis presenten certes limitacions que han provocat que existeixi la necessitat de recollir en grans revisions tots els resultats de les investigacions tradicionals; aquestes revisions són una síntesi de l'evidència científica, i són les revisions sistemàtiques. Per tant les revisions sistemàtiques fan explícites totes les decisions i els criteris que es realitzen durant el procés de revisió i així se sistematitzen els resultats.

Les revisions sistemàtiques també ofereixen l'opció de realitzar una metanàlisis, que consisteix a realitzar un estudi estructurat, integrat i sistematitzat en la informació que s'obté a partir de diferents estudis prèviament realitzats sobre una temàtica en concret. És a dir, que consisteix a revisar els estudis controlats sobre un determinat tema, per tal de donar una estimació quantitativa i sintètica que reculli els resultats de tots els estudis realitzats anteriorment; es fa amb la finalitat de poder identificar patrons que coincideixin en els estudis i fonts de variació entre aquests. Segons Muñoz, et al (2002) es pot definir com a revisió sistemàtica com aquella revisió estructurada de la literatura que es centra en una qüestió en concret de la investigació amb la finalitat de donar una resposta a partir d'una anàlisi que evidencii les dades trobades. Utilitza mètodes explícits, sistemàtics i reproduïbles per minimitzar biaixos, es requereix mitjans objectius per realitzar la recerca de l'evidència, aplicar criteris d'inclusió i exclusió dels estudis, avaluar de manera crítica els resultats, presentar i sintetitzar les dades obtingudes de manera que siguin uns resultats fiables i dels quals es puguin extreure unes conclusions que puguin ajudar a prendre decisions sobre la temàtica d'estudi.

Les revisions sistemàtiques tradicionalment han sigut aplicades a l'àmbit de les ciències de la salut i biomèdiques; però actualment aquest tipus d'estudi s'està utilitzant cada vegada amb més freqüències a les ciències socials; ja que ofereix, com ja s'ha especificat anteriorment, la possibilitat d'agrupar els resultats de diferents estudis científics que ocupen una mateixa qüestió.

La base de dades per excel·lència de les revisions sistemàtiques és la *Cochrane Library* que té per objectiu oferir els resultats d'assajos controlats i ben realitzats, per tal que siguin un recurs clau en la medicina basada en l'evidència la Biblioteca de Cochrane és la xarxa més important pel que fa a la realització de recerques sistemàtiques i és per això que es considera fonamental partir de les seves directrius per al posterior desenvolupament de la recerca sistemàtica que es realitzarà a continuació. Permet l'accés a diferents bases de dades, entre les quals destaquen la pròpia base de dades Cochrane de revisions sistemàtiques, així l'accés al seu text íntegre en castellà. Així i tot també es poden trobar revisions sistemàtiques realitzades per Cochrane Collaboration que es poden trobar recollides en bases de dades com PubMed o Scopus. L'estructura que es realitza en les revisions sistemàtiques es basa els criteris predeterminats que dictamina la Cochrane Library, Durant la revisió sistemàtica que es realitzarà a continuació se seguirà les pautes i directrius que marca la Biblioteca de Cochrane Plus, ja que és per excel·lència la pionera en aquest àmbit.

3. JUSTIFICACIÓ DE L'ESTUDI

En el present estudi que es pretén realitzar a continuació, es realitzarà una revisió sistemàtica seguint les normes i els criteris establerts per Cochrane mencionades a l'apartat anterior; per tant es realitzarà una recerca sistemàtica amb l'objectiu de trobar les investigacions o els estudis que facin referència al tema; amb la possibilitat de poder determinar si els objectius i les preguntes que es pretén donar resposta s'han complert o no.

Les aportacions que s'han realitzat anteriorment, justifiquen clarament la necessitat de realitzar una revisió sistemàtica que reculli tots els resultats dels estudis que facin referència al consum de drogues i l'abús i/o addicció a substàncies que alterin el funcionament del sistema nerviós central; en un col·lectiu molt específic com són

les forces armades, és a dir l'exèrcit; independentment si és l'exèrcit marítim, de terra o d'aire.

Com s'ha comentat anteriorment, les forces armades són un col·lectiu que està subjecte a un seguit de pressions i nivells d'estrès molt alts, i les substàncies o el consum de drogues poden ajudar a alliberar aquests alts nivells d'estrès i a poder seguir endavant amb les missions que els hi correspon realitzar en aquest col·lectiu.

4. OBJECTIUS

L'objectiu principal de la següent revisió consisteix a realitzar una recerca que reculli els estudis realitzats sobre el tema amb la finalitat de poder corroborar si els membres de les forces armades consumeixen substàncies que els alteri al sistema nerviós central i amb quina freqüència ho fan, és a dir si són addictes o no. A partir d'aquest objectiu marc, sorgeixen objectius més específics:

1. Identificar quines són les principals drogues que es consumeixen per aquest col·lectiu.
 - a. Analitzar quins són els factors que influeixen en el consum de drogues en aquest col·lectiu.
 - b. Estudiar la relació del consum i la salut mental dins d'aquest col·lectiu.
 - c. Estudiar l'efecte que tenen les diferents drogues i poder donar una explicació a l'ús d'aquestes en aquest col·lectiu.
 - d. Realitzar una comparació entre el consum de les forces armades i el consum dels civils.
2. Analitzar els resultats que ofereixen cada estudi i poder-los comparar entre ells.
3. Conèixer i aplicar el funcionament d'una revisió sistemàtica.

5. METODOLOGIA

5.1. MÈTODES DE RECERCA

Per aconseguir l'objectiu d'aquesta investigació s'han fet recerques d'estudis aleatoris, que tinguessin com a objecte d'estudi com la relació que té el consum de

substàncies dins del col·lectiu de les forces armades. S'han fet cerques a les bases de dades següents: Pubmed (fins al març del 2018), ISI Web of Knowledge (fins al març del 2018) Scopus (fins al març del 2018) i Dialnet (fins al març del 2018). Posteriorment, es va dissenyar una estratègia de cerca per utilitzar en les diferents bases de dades. L'estratègia combina text lliure i termes Mesh (Vegeu taula 1). El terme Mesh (en anglès Mesh Terms), és el nom d'un ampli vocabulari terminològic controlat per a publicacions d'articles i llibres de ciència; tradicionalment aquesta recerca, com ja s'ha explicat abans ha sigut aplicada de manera exclusiva per part d'articles científics, sobretot en medicina, però en aquest cas, i seguint a recerques sistemàtiques anteriors realitzades per les ciències socials, s'ha intentat aplicar amb pulcritud tots els criteris i processos que marquen les revisions sistemàtiques.

En nombroses ocasions, ens trobem que un terme únic no és suficient per definir el nostre camp d'estudi i per tant, cal recórrer a més d'un. Cal tenir present que, com passa en tots els idiomes, han d'estar enllaçats de manera coherent per tal de compondre un constructe de frases dotades de sentit. Per enllaçar els termes, s'utilitzen les següents paraules: AND i OR.

L'operador OR és un operador d'inclusió. Una consulta tipus "A OR B", seleccionarà tots els registres que compleixen el requisit A, el requisit B o bé tots dos. Podem encadenar termes units amb l'operador OR, de manera que es pot construir una frase del tipus "A OR B OR C OR D ...", de manera que seleccionarà tots els registres que compleixin un o més dels requisits A, B, C, D ...

La inserció de l'operador AND entre els termes A i B, permetrà que es seleccionin tots els registres que compleixin el requisit A i més compleixin el requisit B. Aquest operador també ens és d'utilitat per encadenar termes i operadors en una frase tipus A AND B AND C AND ... La selecció ens mostrarà els registres que compleixin tots els requisits A, B, C ...

És important tenir en compte que encara que les paraules de cerca poden escriure tant en majúscules com en minúscules, els operadors hem d'escriure'ls sempre en majúscules per tal de poder obtenir els resultats esperats.

Partint del nombre d'articles trobats en cadascuna de les combinacions realitzades, la combinació que ofereix més resultats és *“soldier OR military person AND substance use”*.

1. Drug AND war
2. Substance abuse AND war OR belic conflict
3. Soldier AND substance use
4. Soldier AND substance dependence
5. Soldier OR military person AND substance use
6. War AND substance abuse OR substance dependence
7. Military person AND substance abuse
8. Belic conflict AND substance dependence
9. Military person AND drug
10. Soldier AND drug
11. Soldier OR military person AND marihuana OR cannabis
12. Soldier OR military person AND amphetamine
13. Soldier OR military person AND alcohol
14. War OR military conflict AND marihuana OR cannabis
15. War OR military conflict AND amphetamine
16. War OR military conflict AND alcohol
17. Soldier OR military person AND illegal drugs
18. War AND illegal drugs

TAULA 1: LLISTAT DELS MESH TERMS. FONT: ELABORACIÓ PRÒPIA.

5.2. CRITERIS DE SELECCIÓ

Per aquesta revisió s'han seleccionat els estudis de manera aleatòria o quasi aleatòria que tenen en compte l'abús de substàncies i el col·lectiu que es pretén estudiar: les forces armades.

S'han descartat els articles que no feien referència a algun d'aquests dos factors, així com aquells articles que feien referència a la droga com a medicament o finalitat terapèutica.

Primer s'ha realitzat una selecció a partir de la lectura del títol i s'ha tingut en compte que en el títol dels articles es pogués reflectir i s'estudiés el col·lectiu que es pretén estudiar i el consum de substàncies que estiguessin o haguessin fet.

En segon lloc, a partir de la selecció anterior del títol, s'ha realitzat una segona selecció amb el filtre de l'abstract, s'han llegit tots els abstracts dels articles que havien passat la primera fase de selecció, i s'ha tingut en compte els mateixos factors anteriors: que l'estudi parlés sobre el tema de l'abús de substàncies que feien o fan els soldats o les forces armades.

Finalment, a partir dels articles que han sortit de la revisió sistemàtica, s'ha realitzat una revisió manual de la literatura que consisteix a analitzar les bibliografies dels articles prèviament seleccionats a veure si hi ha algun article que pugui entrar dins de l'estudi.

Fruit de tota aquesta selecció s'ha obtingut un total de 18 articles que entren dins de la revisió sistemàtica que es realitzarà a continuació.

Els criteris d'inclusió que s'han tingut en compte han estat:

1. Que l'estudi fes referència a un grup o afiliació de l'exercit o les forces armades.
2. Que l'estudi fes referència a les drogues o a una droga en concret.
3. Que l'estudi estigués contrastat i tingués una estructura de publicació científica.

Aquests han estat els tres principals criteris d'inclusió dels estudis, s'han de donar tots aquests tres per tal de que l'estudi entri dins de la recerca sistemàtica que s'està realitzant

5.3. OBTENCIÓ I ANÀLISI DELS ARTICLES

En primer lloc, s'ha procedit a realitzar de manera aleatòria combinacions de paraules referents a tema en qüestió. Un cop obtingudes una quantitat significativa de combinacions, s'ha dut a terme una recerca per les diverses bases de dades amb la finalitat de veure quina d'elles aporta millors resultats de cerca pel que fa a la quantitat d'articles que resulten de la cerca.

A partir del resultat quantitatiu s'ha valorat quina combinació de totes les propostes era la més encertada en relació als resultats obtinguts mitjançant la recerca. A partir d'aquest punt, s'ha dut a terme una sostracció dels títols dels articles trobats de les diferents bases de dades. A causa que existien articles duplicats, s'han eliminat els duplicats deixant així un sol article de cada.

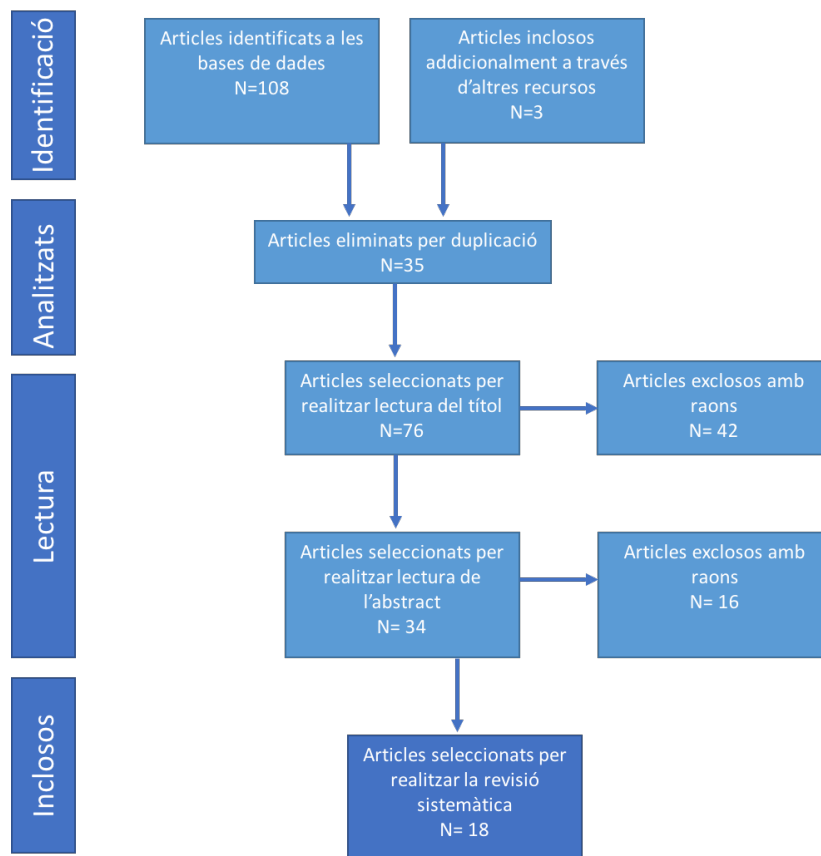
Seguidament, s'ha procedit a fer una lectura de tots i cadascun dels títols trobats descartant així aquells vàlids dels no vàlids per a l'objecte d'estudi, atenent diversos criteris, prèviament establerts i explicats en l'anterior apartat. Un cop s'ha descartat aquells que no en resultaven vàlids, s'ha procedit a realitzar un altre filtre d'articles mitjançant la lectura de resums dels restants.

A partir d'aquí, el següent pas que s'ha seguit ha estat realitzar una recerca manual en diverses bases de dades a partir d'articles ja seleccionats com a bons per a l'estudi.

Finalment s'ha dut a terme una lectura dels articles seleccionats, podent així extreure les principals idees de cada un d'ells i plasmar-les en una taula resum per poder observar de manera més visual les aportacions de cada autor.

Paral·lelament s'ha fet una recerca de la literatura gris, on s'han extret informes tècnics per completar el marc teòric i algun aspecte dels resultats, així com articles de diaris que explicaven de manera objectiva els temes que tracta aquest article.

Per concloure s'ha realitzat un esquema, que rep el nom de “*Flow Diagram*”, que consisteix a representar gràficament i de manera més visual els procediments que s'han realitzat i els resultats que s'han obtingut de tots els processos de selecció que s'han realitzat i explicat anteriorment.



GRÀFIC 1: FLOW DIAGRAM. FONT: ELABORACIÓ PRÒPIA

6. RESULTATS DE LA REVISIÓ

6.1. DESCRIPCIÓ DELS ESTUDIS

De l'estratègia de recerca s'han obtingut 342 articles en les bases de dades esmentades anteriorment. Tal com s'ha especificat anteriorment, s'han eliminat els articles que estaven duplicats en diverses bases de dades. Eliminem aquells articles que no tractaven la població que es vol estudiar, és a dir les forces armades, i aquells que tractaven certes substàncies com a tractament mèdic sense una posterior addició o consum voluntari per part del subjecte. A més s'han eliminat aquells articles on el títol o abstract no reflectien la possible relació entre el consum de substàncies i una posterior influència en les conductes dels subjectes; així com els estudis que estan orientats a la psiquiatria o als estudis que fan referència a les drogues com a tractament farmacològic o bé suport nutricional.

De les bases de dades buscades vam seleccionar per revisar finalment 73 articles. A més, es va realitzar una cerca manual a partir de la bibliografia trobada en les diverses investigacions, el que va donar lloc a un total de 76 articles. D'entre ells, es van incloure definitivament 18 i es van descartar els 58 restants (vegeu taula 2).

Raó d'exclusió	Número d'articles
Drogues com a tractament farmacològic o suport nutricional	5
No fa referència a cap cos de les forces armades.	25
Tracta sobre el tabac, no és d'interès en l'estudi.	1
No parla de l'abús a substàncies	11
Orientat a psiquiatria	3
No tracta sobre la relació de soldats i drogues	2
Problemes empírics de l'estudi	11
TOTAL D'ARTICLES EXCLOSOS	58

TAULA 2: RAONS D'EXCLUSIÓ I NÚMERO D'ARTICLES EXCLOSOS. FONT: ELABORACIÓ PRÒPIA

6.2. ANÀLISI DELS ESTUDIS

L'anàlisi dels estudis s'ha subdividit en cinc grans temes principals: el consum de drogues en els militars, on es donarà a conèixer els tipus de drogues que consumeixen els militars i els factors o variables que fan que consumeixin; el consum i la implicació que té aquest dins de la salut mental dels militars; es recolliran els resultats dels estudis que comparen el consum de substàncies en els militars i en la població civil; també s'analitzarà l'evolució del consum de substàncies en la tornada a casa dels militars i finalment la implicació que té aquest consum en l'entorn familiar dels militars.

6.2.1. CONSUM DE DROGUES EN MILITARS

Els resultats que s'han trobat pel que fa al consum de drogues militars es veuran reflectits en dos apartats, primer es farà una distinció en el tipus de drogues que es consumeixen, i després en els factors que influeixen que aquest col·lectiu consumeixi així com els factors de risc que fan que hi hagi una probabilitat més alta que consumeixin.

6.2.1.1. TIPUS DE DROGUES DE CONSUM

Generalment, gran part dels estudis separen l'alcohol de la resta de drogues; ja que consideren que l'alcohol és una droga legal i per tant legítima de ser consumida; i en canvi la resta de drogues com que no són legals es consideren il·legítimes de consum. També és per aquest motiu que es tenen moltes més dades sobre el consum d'alcohol i les seves repercussions que no de la resta de drogues.

Segons els resultats de l'estudi que van realitzar Astor, Benbenishty, Capp, Gilreath, Roziner & Sullivan (2015). Les substàncies consumides de manera recent dins dels cossos militars van ser: l'alcohol (26,47%), la marihuana (19,77%) i altres drogues (11,9%). Per tant, es remarca que la substància més consumida pels militars és l'alcohol.

A l'estudi que van realitzar Bray, et al. (1986). Es va analitzar si els soldats havien consumit alguna substància que no fos d'ús mèdic durant els 30 dies anteriors de

ser enquestats, i els resultats² van ser que un 6,5% havien consumit marihuana; un 1,7% havien consumit LSD/ al·lucinògens; un 2,4% havien consumit cocaïna i un 1,1% havien consumit tranquil·litzants. És a dir que un 5,8% havien consumit alguna droga que no fos marihuana en els darrers 30 dies.

Durant el 2012 el Institute Of Medicine, va publicar que durant el 2008 un 12% dels soldats havien consumit algun tipus de droga, que no fossin fàrmacs, sota prescripció mèdica i només un 2% ho havia fet sense prescripció mèdica. Cal destacar que un 20% de militars consumeixen alcohol de manera habitual.

Els resultats de l'estudi que van realitzar Astor, et al. (2015). Remarquem que el 26,47% dels militars han consumit alcohol de manera recent, així com un 19,77% han consumit marihuana i un 11,91% han consumit algun altre tipus de substància. Segons l'article de Kippenberger, Martin, i Platteborze (2014). Entre el 2009 i el 2012, la taxa mitjana de militars no autoritzats per fàrmacs però que en consumien va ser del 13,78% en oxicodona, 24,62% en oxymorphone, 98,04% en D-metamfetamina, 15,86% en D-amfetamina, 21,97% en colineïna, 45,21% en morfina. És a dir que totes aquestes drogues que consumien els militars no estaven sota prescripció mèdica sinó que ho consumien pel seu compte.

També és important destacar que en un dels articles on es fa referència als suplementos alimentaris que prenen els militars per millorar les seves condicions físiques un dels resultats va ser que un 3% consumien cocaïna per millorar les seves condicions mentals i físiques. (Casey, et al. 2012)

Un estudi espanyol realitzat per Castellano, Trujillo i Vargas (2017) que tractava sobre una mostra de militars espanyols desplegats a Bòsnia – Hercegovina va donar uns resultats que feien referència al fet que un 39,9% dels militars havien consumit alcohol de manera habitual; un 36,2% dels desplegats havien consumit cànnabis; un 12,1% havien consumit algun tipus d'amfetamina sense fer referència a la freqüència amb la qual ho havien fet i un 14,9% havien consumit cocaïna.

Per concloure aquest apartat podem dir que la substància més consumida pels militars és l'alcohol, seguidament de la marihuana; i després les altres drogues com

² Consultar la taula 5.8. de Bray, R; Dunteman, G; Guess, L; Iannacchione, V; Marsden, M; Pate, M & Wheelless, S (1986). *1985 Worldwide survey of alcohol and nonmedical drug use among military personnel*. Washington: Research Triangle Institute. Pag.66.

les amfetamines, els al·lucinògens, la cocaïna; aquestes últimes varien depenent de l'estudi.

6.2.1.2. VARIABLES O FACTORS QUE INFLUEIXEN EN EL CONSUM

Les variables i factors sociodemogràfics que influeixen o es relacionen més amb el consum de substàncies de manera abusiva entre els militars l'han estudiat diferents autors.

Concretament, l'article de Bray, et al (1986) destaca que pel que fa a l'alcohol i altres drogues les variables que influeixen més en el consum d'aquestes substàncies són: tenir una edat que oscil·li entre els 18 i 25 anys, els militars que tenen menys estudis són els que consumeixen més, és a dir com més estudis tenen els militars menys consum d'alcohol i altres drogues realitzen i finalment l'última variable significativa és que els militars que porten entre 3 i 4 anys realitzant el servei militar i desplegats, són els que més alcohol i altres drogues consumeixen.

Segons Balison, Jeffrey, Klette, Luckey, i May (2014) la probabilitat de consum varia segons el cos militar al qual formes part, per exemple l'afiliació a l'exèrcit o la Força Aèria quadruplica la probabilitat d'haver rebut subministrament d'estimulants. L'afiliació a la marina va triplicar la probabilitat d'haver estat estimulants prescrits.

Finalment prenent com a referència a l'estudi espanyol anteriorment citat, Castellano, et al (2017) es destaca que les variables més significatives en el consum d'alcohol són: l'escala militar a la qual formes part, que els amics consumeixin drogues il·legals i amb qui viuen actualment. Les variables més significatives en el consum del cànnabis són: la unitat militar d'afiliació i l'escala militar, que els amics consumeixin substàncies il·legals, que tinguin habilitats d'enfrontament i que tinguin suport social del consum. Pel que fa a les variables significatives en el consum de les amfetamines són la unitat militar a la qual formes part i que tinguin amics que també consumeixin substàncies il·legals.

En l'article d'Arteagas (2015) es destaca que els motius més comuns que inciten als militars en el consum de substàncies són majoritàriament per oblidar-se dels problemes, per disminuir la tristesa i per augmentar sensacions.

Per tant, per concloure aquest apartat, es pot dir que l'edat dels militars influeix en les probabilitats de consum, ja que les edats en les quals els militars més

consumeixen són entre els 18 i 25 anys; l'escala militar a la qual es troben, com més baix es trobin dins de l'escala militar més probabilitats de consum tindran. I que els militars tinguin suport social del consum i tinguin amics o influències que ja prèviament consumeixen fa que es tinguin més probabilitats de consumir alguna substància.

6.2.2. RELACIÓ CONSUM I SALUT MENTAL

En aquest apartat es pretén avaluar la relació que tenen el consum de substàncies dels militats i l'impacte que té aquest consum en la salut mental en aquest grup.

En l'estudi Babeu, et al (2010) es valora l'impacte que té el consum de substàncies en la salut mental durant l'expedició militar del 2001 a Iraq per soldats dels Estats Units d'Amèrica.

Els resultats més importants que mostra aquest estudi són que un 4,4% dels soldats van considerar de manera seria el suïcidi; i un 1,8% van atemptar contra la seva pròpia vida, intentant-se suïcidar. Un 28,7% dels soldats diuen patir nivells d'estrès molt elevats dins de la seva feina. I cal destacar que en el 21,4% dels militars es va necessitar avaluar els nivells de depressió per segon cop; ja que en una avaluació inicial tot es mostrava de manera correcta però que durant el transcurs de l'expedició es va necessitar una segona avaluació, per valorar si durant aquell temps podia haver soldats que haguessin caigut en depressió. Els mateixos soldats avaluats un 21,5% van fer un mal ús dels fàrmacs que se'ls hi havia subministrat sota prescripció mèdica.

A l'estudi d'Asanka, et al. (2016) es fa una associació entre el consum i l'ús del cànnabis i la salut mental.³ Els resultats mostren que és més freqüent que els consumidors de cànnabis tinguin trastorns mentals comuns, ja que un 22,9% els tenen; que no pas els que no són consumidors, que només tenen trastorns mentals comuns un 11,2% de la població. En aquesta afirmació també cal destacar que tal com diuen Asanka, et al. (2016) *“El cànnabis pot utilitzar-se per fer front als símptomes del Trastorn d'Estrès Post Traumàtic (TEPT). Alguns estats dels Estats Units d'Amèrica han aprovat l'ús de marihuana medicinal per al TEPT. Un estudi*

³ Veure la taula 3 de Asanka, V; Hanwella, R & Jayasekera, N (2016). Cannabis use among Navy personnel in Sri Lanka: a cross sectional study. *BMC research Notes*, 9 (174), pàg.4.

ha informat que el 23% dels pacients que busquen cànnabis mèdic per primera vegada es van detectar positius per al TEPT. La gravetat més gran del TEPT es va associar amb l'ús més freqüent de cànnabis. Els que tenien TEPT eren més propensos a buscar cànnabis mèdic que aquells que no tenien TEPT” (pàg. 5).

Un 17,1% de militars que consumeixen cànnabis pateixen de nivells de fatiga importants, en canvi un 13,2% de militars que no consumeixen cànnabis pateixen nivells de fatiga importants. A més a més cal destacar que un 45,7% de militars consumidors de cànnabis fan un ús perillós de l'alcohol; i només un 15,3% de militars no consumidors de cànnabis realitzen usos perillosos d'alcohol.

Finalment, l'estudi que redacta Kaysen, et al. (2014) fan referència a l'ús del cànnabis sintètic dins de l'exèrcit, i en els resultats⁴ d'aquest estudi es diu que l'abús del cànnabis sintètic en un 12,20% dels casos implica riscos físics, i en un 73,17% dels casos continuen consumint encara que el consum comporti problemes psicològics o físics.

Finalment, cal destacar que Health Care Burden atribueix al consum de substàncies en militars tres grans trastorns mentals; el primer i el més comú un trastorn de dependència i abús de consum de substàncies, el segon seria un trastorn de l'humor causat pel consum de substàncies i el tercer seria els trastorns o nivells d'ansietat molt elevats causats pel consum de substàncies (Institute of Medicine, 2012).

6.2.3. ESTUDIS COMPARATIUS ENTRE CIVILS I MILITARS

En aquest apartat es pretén fer una comparació entre l'abús de substàncies de la població civil i els militars.

Dins d'aquest anàlisi es pot dir que la població militar es caracteritza per ser homes joves d'entre 18 i 35 anys dels quals un 44,6%⁵ tenen l'ensenyança obligatòria.

L'estudi comparatiu que van realitzar Bray, Marsden i Peterson (1991) divideix la població en tres franges d'edat; la primera 18-25 anys, tant homes com dones, hi ha un 13,1% de civils que consumeixen begudes alcohòliques fortes i en el cas dels

⁴ veure la taula 1 de Kaysen, D , Mbilinyi, L; Neighbors, C; Pierce, A; Roffman, R Walker, D & Walton, T (2014). Spicing up the military: use and effects of synthetic cannabis in substance abusing army personnel. *Addictive Behaviors*, 39, p. 1142.

⁵ Veure la taula 1 de Bray, R; Marsden, M & Peterson, M. (1991). Standardized comparisons of the use of alcohol, drugs and cigarettes among military personnel and civilians. *American Journal of Public Health*, 81(7), 865-869.

militars, és un 29,6% han consumit en els darrers 30 dies begudes alcohòliques fortes; en el segon grup d'edat 26-55 anys, només un 8,9% de civils han consumit begudes alcohòliques fortes, i és un 12,2% de militars que ho han fet.

Pel que fa a els resultats de les drogues com la marihuana, la cocaïna o psicoterapèutics; difereixen molt amb els resultats de l'alcohol. La prevalença del consum de drogues en els 30 dies anteriors, és significativament menor el consum de militars comparat amb el consum dels civils en les tres drogues que s'avaluen. Per exemple, en el cas de la marihuana, un 26,62% dels civils han consumit aquesta droga en els darrers 30 dies; en canvi, només un 10,6% dels militars diuen haver-la consumit en els darrers 30 dies. Pel que fa a la cocaïna, un 9,3% de civils l'ha consumit en els últims 30 dies, i és un 4,5% dels casos en el grup de militars que diuen haver consumit cocaïna.

En un estudi més detallat on només es basa en el consum abusiu d'alcohol entre els militars, Polich (1981), fa una comparació entre els civils i els militars, i la taxa de problemes d'abús d'alcohol. El resultat d'aquest estudi⁶ mostra que un 10,4% dels militars enquestat tenen problemes d'alcoholisme o problemes amb el consum abusiu d'alcohol; però cal destacar que els civils tenen també una taxa del 9,43% de problemes amb el consum d'alcohol. Tot i que els militars es troben gairebé un punt per sobre dels civils, la diferència és important, ja que aquests es troben en una situació completament diferent de la dels civils, on el seu entorn és molt més hostil i perillós.

Segons el recull de dades que realitza Donoso (2012) on recull diferents estudis sobre el consum de drogues a les forces armades espanyoles i fa una comparativa amb el consum dels civils espanyols, es pot dir que pel que fa a les tropes militars, tant a comandaments superiors com a tropes rases; el consum d'alcohol és més habitual, tot i que semblant, en els militars que no pas en els civils. I tal com es deia en l'estudi anterior, pel que fa a la resta d'estupefaents, el consum disminueix i la comparativa surt que els civils consumeixen més que no pas els militars.

⁶ Veure amb més detall a la taula 5 de Polich, J.M. (1981). Epidemiology of alcohol abuse in military and civilian populations. *American Journal of Public Health*, 71(10), pag.1131.

6.2.4. EVOLUCIÓ DEL CONSUM

Segons Creamer, et al (2015) Els veterans de guerra són susceptibles a diverses malalties psicològiques després de la realització del servei militar a causa de l'exposició a la mateixa guerra i una varietat d'altres possibles factors de risc relacionats amb l'experiència de combat. Els factors de risc inclouen el grau d'exposició de combat, estat de les tropes desplegades (regulars, reservistes), traumes ocasionats, etc.

Així i tot la majoria d'autors que han estudiat l'evolució dels militars després de la realització del servei militar és bastant favorable a nivell d'estadístiques; la majoria de militars que han consumit algun tipus de substància durant el servei no ho ha tornat a fer un cop ha deixat de prestar el servei.

En l'article de Davis, Goodwin i Robins (1974) es fa un estudi sobre el consum de substàncies durant la guerra de Vietnam, i es fa un estudi longitudinal sobre el consum de substàncies després de la guerra de Vietnam, és a dir que s'estudia l'evolució del consum de substàncies dels militars que van participar en la guerra de Vietnam.

Els resultats principals d'aquest estudi remarquen que un 9,5% dels militars han consumit narcòtics un cop han tornat del desplegament a Vietnam; un 3% d'aquest ha fet un consum de manera abundant i només un 0,7% té un problema d'addicció. Cal destacar que d'aquest 9,5% de consum de narcòtics, un 7% van consumir heroïna i un 2% cocaïna.

És important remarcar, que tal com Bray, et al (1986) fan referència al fet que existeixen programes de detecció, rehabilitació i seguiment de consum de drogues dins dels militars; aquests programes es realitzen de manera voluntària però la gran majoria de soldats que consumien durant el desplegament, en el seu retorn realitzen algun programa per deixar de consumir o bé perquè el TEPT no faci que consumeixin en el seu retorn.

7. LIMITACIONS DE L'ESTUDI

Les limitacions principals que presenta aquest estudi és que tot i que els militars formen un col·lectiu reduït dins d'aquest grup hi ha moltes divisions i heterogeneïtat de població, fet que fa que el consum variï molt segons a la divisió a la qual pertany o bé les característiques sociodemogràfiques que es tenen. És per això que és difícil poder realitzar uns resultats concloents.

També cal destacar que cada estudi té una metodologia concreta, i les entrevistes, enquestes o qüestionaris que han realitzat per dur a terme l'estudi, cada un d'ells ho ha fet d'una manera determinada, fet pel qual cada un d'ells oferiria una varietat diferent de resultats. És per això que també és difícil poder comparar els resultats de l'estudi i no permeten que es realitzi una metanàlisi, ja que els resultats no es poden comparar entre ells.

Finalment, l'última apreciació de limitacions que ofereix aquesta revisió sistemàtica és que cada estudi analitza una guerra i un temps concret, és ben cert que hi ha guerres que són comunes dins dels estudis, o bé que hi ha estudis que són longitudinals, però com ja s'ha fet referència anteriorment, utilitzen metodologies d'estudis diferents.

8. DISCUSSIÓ

Just com s'acaba de redactar anteriorment, aquest estudi ofereix limitacions; però a la vegada compleix amb els objectius que inicialment es van marcar.

Durant aquest estudi es poden conèixer els tipus de drogues que consumeixen els militars i els factors que influeixen o variables que fan més probable el consum d'aquestes substàncies.

També s'ha posat en coneixement l'impacte que té el consum de substàncies dins de la salut mental d'aquest col·lectiu, on la gran majoria de militars estudiats que consumien algun tipus de substàncies tenien una comorbiditat de trastorns on es combina un trastorn d'abús de substàncies i un TEPT, o un trastorn d'ansietat, o un trastorn de la personalitat o bé un trastorn depressiu.

Durant l'estudi s'ha comparat el consum de substàncies entre militars i civils, i és important destacar que pel que fa a l'alcohol els militars solen consumir alcohol més fort i de manera més freqüent que els civils.

En canvi pel que fa a substàncies estupefaent, el consum és molt similar i lleugerament inferior en el cas dels militars si es comparen amb els civils.

L'evolució del consum de substàncies en els militars, és un exemple que si a una persona que està vivint en una situació que li implica un estrès molt elevat i una ansietat molt elevada; que a més a més està rodejada d'un ambient tòxic on té molta facilitat per aconseguir substàncies estupefaents de les quals en pot fer abús; i que els seus companys li ofereixen recolzament social, ja que també consumeixen aquest tipus de substàncies; finalment s'ajunten tots aquests factors doncs la probabilitat que aquesta persona consumeixi és molt elevada. Però un cop aquesta persona surt d'aquest ambient tan tòxic i torna a l'estabilitat emocional que comporta un ambient que no està en guerra i en continua tensió; fa que aquesta persona tingui més facilitat a l'hora de deixar de consumir, i ho acabi fent.

Aquest estudi pot tenir una implicació per tal de realitzar polítiques de prevenció als militars, on es puguin preparar abans de donar servei durant un conflicte bèl·lic sobre els desavantatges que pot tenir consumir durant el conflicte, sobre les repercussions que pot tenir consumir dins de l'exèrcit.

9. BIBLIOGRAFIA

- Arteagas, N (2015) Factores de riesgo asociados a los problemas relacionados con el uso de sustancias psicoactivas en población militar.
- Asanka, V; Hanwella, R & Jayasekera, N. (2016). Cannabis use among Navy personnel in Sri Lanka: a cross sectional study. *BMC research Notes*, 9 (174), 1-6.
- Astor, R; Benbenishty, R; Capp, G; Gilreath, T; Roziner, I & Sullivan, K (2015). Substance abuse and other adverse outcomes for military-connected youth in California. *JAMA pediatrics*, 1-7.
- Babeu, L; Bray, R; Hourani, L; Lane, M; Mattiko, M & Pemberton, M. (2010). Substance use and mental health trends among U.S. Military active duty personnel: key findings from the 2008 DoD health behaviour survey. *Military medicine*, 175, 390-299.
- Balison, B; Jeffrey, D; Klette, C. K; Luckey, B & May, L (2014). Use and abuse of prescribed opioids, central nervous system depressants, and stimulants among U.S. Active Duty Military Personnel in FY 2010. *Military medicine*, 179, 1141-1148.
- Bandura A & Walters R. H. (1977). Social learning theory.
- Becker & Howard (1970) Sociological Work – Method and Substance, *Chicago: Alan Lane The Chicago Press*.
- Bray, R; Dunteman, G; Guess, L; Iannacchione, V; Marsden, M; Pate, M & Wheelless, S. (1986). *1985 Worldwide survey of alcohol and nonmedical drug use among military personnel*. Washington: Research Triangle Institute.
- Bray, R; Marsden, M; Peterson, M & Rachal, J. (1990). Drug and Alcohol use in the Military workplace: findings from the 1988 worldwide survey. *National Institute on Drug Abuse Research*, 2, 25-43.
- Bray, R; Marsden, M & Peterson, M. (1991). Standardized comparisons of the use of alcohol, drugs and cigarettes among military personnel and civilians. *American Journal of Public Health*, 81(7), 865-869.
- Casey, A; Greeves, J. Hughes, J & Izard, R (2014). Supplement use by UK-based British Army soldiers in training. *British Journal of Nutrition*, 112, 1175-1184.

- Castellano, E; Trujillo, H & Vargas, C; (2017). Factores asociados al consumo de drogas en una muestra de militares españoles desplegados en "Bosnia-Herzegovina". *Addicciones*, 29, 163-171.
- Creamer, M; Forbes, A; Kelsall, H; Mckenzie, D; Page, M, Sim, M & Wijesinghe, M. (2015). Alcohol use and substance use disorders in Gulf War, Afghanistan, and Iraq War veterans compared with non-deployed military personnel. *Epidemiologic Reviews*, 37, 38-54.
- Davis, D; Goodwin, D & Robins, L (1974). Drug use by U.S. army enlisted men in Vietnam: a follow-up on their return home. *American Journal of Epidemiology*, 99(4), 235-249.
- Donoso, D. (2012). Epidemiología en drogas. Análisis de tendencias de consumo de sustancias psicotrópicas en el ejército de tierra (1997-2007). *En Psicología en las fuerzas armadas* (pp. 207-228). Madrid: Ministerio de defensa.
- Fear, N. & Jones, E (2011). Alcohol use and misues within the military: A review. *International review of Psychiatry*, 23, 166-172.
- Institute of medicine. (2012). Substance use disorders in the U.S. Armed forces. Washington.
- Kamienski, L (2017) Las drogas de la guerra. Barcelona: Critica.
- Kaplan, H. B. (1980). Deviant behavior in defense of self. *New York: Academic Press*
- Morral A, McCaffrey D, Paddock S. (2002) Reevaluando el efecto de la Puerta de Entrada de la marihuana. *Addiction Vol. 97, Issue 12*, pp. 1493–1504.
- Kaysen, D , Mbilinyi, L; Neighbors, C; Pierce, A; Roffman, R Walker, D & Walton, T (2014). Spicing up the military: use and effects of synthetic cannabis in substance abusing army personnel. *Addictive Behaviors*, 39, 1139-1144.
- Kippenberger, D, Martin, T & Platteborze, P (2014). Unauthorized drug use in the US Army based on Medical Review Officer Evaluations. *Journal of Analytical Toxicology*, 38, 653-659.
- Luengo M. A, Otero López J. M. & Romero E. (1994). Identificación de factores de riesgo de la conducta delictiva: hacia un modelo integrador. *Análisis y Modificación de Conducta*, 20, 73, 675-70.

- Muñoz, I. & Salas, M. (2012). *Cómo buscar (y encontrar) evidencias científicas en salud: Revisiones sistemáticas*. Instituto aragonés de ciencias de la salud.
- Organització Mundial de la Salut (1969) Informe número 16 del comitè experto sobre las drogodependències. *Geneva: 401*, pag. 5-14.
- Polich, J.M. (1981). Epidemiology of alcohol abuse in military and civilian populations. *American Journal of Public Health, 71(10)*, 1125-1132.

10. ANNEXOS

ANNEX 1: RESULTATS DELS MESH TERMS INTRODUITS A LES BASES DE DADES

	SCOPUS	PubMed	ISI Web of Knowledge	Duplicats	TOTAL originals
drug AND war	3	4	3	2	8
substance abuse AND war OR belic conflict	1	1	0	2	2
soldier AND substance use	2	2	1	1	4
soldier AND substance abuse	1	1	3	1	4
war AND substance abuse OR substance dependence	3	5	5	5	8
military person AND substance abuse	6	6	6	6	6
belic conflict AND substance dependence	1	1	1	1	1
military person AND drug	3	3	3	3	3
soldier AND drug	5	4	1	1	9
soldier OR military person AND marihuana OR cannabis	1	0	0	0	1
soldier OR military person AND amphetamine	2	0	0	0	2
soldier OR military person AND alcohol	7	4	4	3	12
war OR military conflict AND marihuana OR cannabis	2	2	3	2	5
war OR military conflict AND amphetamine	2	2	0	0	4
war OR military conflict AND alcohol	2	1	0	0	3
soldier OR military person AND illegal drugs	0	0	1	0	1
war AND illegal drugs	0	0	0	0	0
				TOTAL	73

ANNEX 2: CLASSIFICACIÓ DELS ARTICLES I MOTIUS D'EXCLUSIÓ.

TÍTOL	AUTOR/S	DECISIÓ TÍTOL	MOTIUS	DECISIÓ ABSTRACT	MOTIU
Factores asociados al consumo de drogas en una muestra de militares españoles desplegados en "Bosnia-Herzegovina"	Vargas,C; Castellano, E; Trujillo, H.	INCLUSIÓ	Es creu rellevant per la revisió ja que tracta amb les dos variables de l'estudi. Les drogues i el col·lectiu: soldats.	INCLUSIÓ	És rellevant per la investigació
The disease and treatment of the frontline soldiers in Han dynasty	Min H, et al.	EXCLUSIÓ	Les drogues s'entenen com a tractament farmacològic i no com a substàncies addictives		
Preventing psychological disorders in service members and their families: An assessment of programs	Institute of Medicine (IOM)	EXCLUSIÓ	No tracta l'abús de substàncies sinó programes de prevenció d'aquesta. No és rellevant per la investigació		
Self-guided Change: The most common form of long-term, maintained health behavior change	F Michler Bishop	EXCLUSIÓ	No és rellevant per l'estudi		
Military combat deployments and substance use: review and future direction	Larson et al.	INCLUSIÓ	Rellevant per l'estudi	EXCLUSIÓ	Fa referència a l'abús de substàncies a causa de Síndrome d'estrès post traumàtic
Psicología en las fuerzas armadas capitulo 7 y 8	Donoso, D	INCLUSIÓ	Rellevant per l'estudi	INCLUSIÓ	Rellevant per la investigació
Alcohol use and substance use disorders in Gulf War, Afghans and Iraq War, veterans compared with nonployed military personnel	Louise Kelsall et al.	INCLUSIÓ	Rellevant per l'estudi	INCLUSIÓ	Rellevant per la investigació

Vietnam veterans' rapid recovery from heroin addiction: a fluke or normal expectation?	Lee Robins	EXCLUSI Ó	No és rellevant per l'estudi ja que fa referència a com es recuperen de les addiccions		
Effect of daily mixed nutritional supplementation on immune indices in soldiers undertaking an 8-week arduous training programme.	Fortes, M B, Greeves, JP, et al.	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	EXCLUSI Ó	No són drogues sinó suplementes alimenticis
<i>Policy on the Use of Supplements by Members of the Armed Forces.</i>	Ministry of Defence	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	EXCLUSI Ó	No són drogues sinó suplementes alimenticis
Predictors of Positive Illicit Drug Tests After OEF/OIF Deployment Among Army Enlisted Service Members.	Larson, Mohr, Jeffrey, Adams, Williams.	EXCLUSI Ó	Són predictors de possible consum però no fa referència al consum en si.		
Substance use and mental health trends among US military active duty personnel: Key findings from 2008 DoD health behaviour survey	Robert M.; Michael R. Pemberton, Marian E.	INCLUSI Ó	Rellevant per la investigació	INCLUSI Ó	Rellevant per la investigació
Factors associated with psychiatric evacuation among service members deployed to Operation Enduring Freedom and Operation Iraqi Freedom, January 2004 to September 2010.	Wilmoth, Linton, Gromadzki, et al.	EXCLUSI Ó	No tracta l'abús de substàncies sinó factos psicològics que s'associen a les forces armades		
Demographics of and diagnoses in Operation Enduring Freedom and Operation Iraqi	Rundell, J.	EXCLUSI Ó	No parla de soldats sinó de les víctimes alliberades d'una operació amb forces armades.		

Freedom personnel who were psychiatrically evacuated from the theater of operations.					
Policy on the Use of Supplements by Members of the Armed Forces. Sponsored by SGD/ACDS H-AH Health Strategy.	Ministry of Defence	EXCLUSI Ó	No parla de si consumeixen o no; sinó de les polítiques que existeixen sobre el consum.		
Officer Cadet feeding: a review of nutritional support to UK Officer Cadets, Royal Military Academy Sandhurs	Casey A & Gilbert N	EXCLUSI Ó	Suport nutricional i no drogues.		
Smoking prevalence and risk factors for smoking in a population of United States Air Force basic trainees.	Haddock CK, Klesges RC, et al.	EXCLUSI Ó	En aquest estudi es considera que el tabac no és una droga que sigui significativa en l'alteració de l'activitat de les forces armades		
Trends in prescription drug abuse and dependence, co-occurrence with other substance use disorders and treatment utilization: results from two national surveys.	McCabe SE, Cranford JA, West BT	EXCLUSI Ó	No té en compte els soldats.		
The validity of self-reported data on drug use.	Harrison LD	EXCLUSI Ó	No té en compte els soldats.		
Standardized comparisons of use of alcohol, Drugs and cigarettes among military personnel and civilians.	Robert M. Bray, Mary Ellen Marsde and Michael R Peterson	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	INCLUSI Ó	Rellevant per la investigació
The myth of the 'addicted army': Drug use in Vietnam in historical perspective	Kuzmarov, J	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	EXCLUSI Ó	No contempla dades objectives

The aetiology of alcoholism: The role of psychological predisposition.	Lisansky, E.S.	EXCLUSI Ó	No té en compte els soldats.		
Army psychiatry before World War Two. In A.J. Glass & R.J. Bernucci	Glass, A.J.	EXCLUSI Ó	No té en compte les drogues		
The health of UK military personnel who deployed to the 2003 Iraq war: A cohort study	Hotopf, M., Hull, L et al.	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	EXCLUSI Ó	No contempla l'abús de substàncies
Which soldiers break down? A survey of 610 psychiatric patients in Vietnam.	Huffman, R.E.	EXCLUSI Ó	És un estudi orientat a la psiquiatria i no a l'abús de substàncies		
Relationship of combat experiences to alcohol misuse among US soldiers returning from the Iraq war	Wilk, J.E., Bliese, P.D	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	EXCLUSI Ó	Fa referència a l'abús de substàncies a causa de Síndrome d'estrès post traumàtic
A follow-up vietnam drug users	Robins LN	EXCLUSI Ó	No té en compte els soldats.		
Follow-up study of narcotic drug addicts after hospitalization	Hunt GH	EXCLUSI Ó	No té en compte els soldats.		
Alcohol use and misuse within the military: A review	Edgar J & Nincola T	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	INCLUSI Ó	Rellevant per la investigació
Mediating mechanisms of a military web-based alcohol intervention.	Williams, J., Herman-Stahl, M., et al.	EXCLUSI Ó	No és rellevant per l'estudi		
Psycho- active drug or mystical incense? Overview of the online available information on Spice products	Schifano, F., Corazza, O., Deluca, P, et al.	EXCLUSI Ó	No és rellevant per l'estudi		
Warning: Legal synthetic cannabinoid-receptor agonists such as JWH-018 may precipitate psychosis in	Every-Palmer, S.	EXCLUSI Ó	No contempla els soldats.		

vulnerable individuals.					
The Vietnam drug user returns: Final report	Robins, L.H.	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	EXCLUSI Ó	No contempla els primers estudis, només explica les conclusions finals
Narcotics addicts in Kentucky	O'Donnell, J.A.	EXCLUSI Ó	No contempla els soldats.		
Drinking practices and problems in the U.S. Army, 197	Cahalan, D., Cisin, I.H.	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	EXCLUSI Ó	No és un estudi contrastat
Approaches to the assessment of drug use in the Treatment Out-come Prospective Study	Bray, R.M., Schlenger, W.E. Et al.	EXCLUSI Ó	No contempla els soldats.		
Drug abuse in the military: An adolescent misbehavior problem.	Beary, J.F., Mazzuchi, J.F., & Richie, S.I	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	EXCLUSI Ó	Fa una comparació entre els militars i els adolescents, dos poblacions molt diferents i molt particulars entre elles.
Drug use by US army enlisted men in vietnam a follow-up on their return	Lee N Robins, et al.	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	INCLUSI Ó	Rellevant per la investigació
Pharmacoterrorism: We should be worried.	Khanra S, Sen S.	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	EXCLUSI Ó	No és un estudi contrastat
One-Step Derivatization-Extraction Method for Rapid Analysis of Eleven Amphetamines and Cathinones in Oral Fluid by GC-MS.	Mohamed K1.	EXCLUSI Ó	No és rellevant per l'estudi ja que no contempla les drogues com a variable de l'estudi.		
Neuropsychiatric adverse effects of amphetamine and methamphetamine	Harro, J.	EXCLUSI Ó	No contempla els soldats com a mostra d'estudi.		
Epidemiology of Alcohol Abuse in Military and Civilian Populations	J. Michael Polich	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	INCLUSI Ó	Rellevant per la investigació

The new drugs and the sea: The phenomenon of narco-terrorism	Santacroc e R; Bosio,E; Scioneri,V & Mignon,M	EXCLUSI Ó	No contempla els soldats com a mostra d'estudi.		
Captagon: use and trade in the Middle East.	Al-Imam A Santacroc R, Roman et al.	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	EXCLUSI Ó	És una recerca sobre el nom del captagon no sobre la seva utilitat.
Duty, Honor, Country, Disparity: Race/Ethnic Differences in Health and Disability among Male Veterans.	Sheehan CM, Hum merRA, Moore BL, Huys er KR, Butle r JS.	EXCLUSI Ó	No és rellevant per l'estudi ja que no contempla les drogues com a variable de l'estudi.		
Demographics of and diagnoses in Operation Enduring Freedom and Operation Iraqi Freedom personnel who were psychiatrically evacuated from the theater of operations	Rundell JR	EXCLUSI Ó	No és rellevant per l'estudi ja que no contempla les drogues com a variable de l'estudi.		
Methamphetamine effects on cognitive processing during extended wakefulness.	Wiegman n DA, Stanny RR, McKay DL, Neri DF, McCardie AH.	EXCLUSI Ó	No és rellevant per l'estudi		
Prevalence of use study for amphetamine (AMP), methamphetamine (MAP), 3,4-methylenedioxyamphetamine (MDA), 3,4-methylenedioxy	Klette KL, Kettle AR, Jamer son MH.	EXCLUSI Ó	No és rellevant per l'estudi		
Substance Use Disorders in the U.S. Armed Forces	Institute of Medicine	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	INCLUSI Ó	Rellevant per la investigació
Disposition of Toxic Drugs and Chemicals in Man.	Baselt, R.C.	EXCLUSI Ó	No contempla els soldats com a mostra d'estudi.		

Implications of psychiatric comorbidity among combat veterans.	Schmied EA, Highfill-McRoy RM, Crain JA, et al	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	EXCLUSI Ó	No tracta sobre drogues
Cannabis use among Navy personnel in Sri Lanka: A cross sectional study	Varuni Asanka de Silva, Nicholas Jayasekera and Raveen Hanwella	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	INCLUSI Ó	Rellevant per la investigació
Millennium Cohort: enrollment begins a 21-year contribution to understanding the impact of military service.	Ryan MA, Smith TC, Smith B, et al.	EXCLUSI Ó	No fa referència a les drogues		
Anthrax vaccination in the Millennium Cohort: validation and measures of health	Smith B, Leard CA, Smith TC, et al	EXCLUSI Ó	No és rellevant per l'estudi		
Mental health problems, use of mental health services, and attrition from military service after returning from deployment to Iraq or Afghanistan	Hoge CW, Auchterlone JL, Milliken CS	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	EXCLUSI Ó	No tracta sobre les addiccions a substàncies
Substance Abuse and Other Adverse Outcomes for Military-Connected Youth in California	Kathrine Sullivan, MSW; Gordon Capp	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	INCLUSI Ó	Rellevant per la investigació
Post-combat invincibility: violent combat experiences are associated with increased risk-taking propensity following deployment	Killgore WD, Cotting DI, Thomas JL, et al.	EXCLUSI Ó	No contempla les drogues com a variable de l'estudi.		
Longitudinal differences in alcohol use in early adulthood	Costanzo PR, Malone PS, Belsky D, et al	EXCLUSI Ó	No contempla els soldats com a mostra d'estudi.		

Supplement use by UK-based British Army soldiers in training	Casey,A; Hughes, J; Rachel M. Izar & Julie P. Greeves	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	INCLUSI Ó	Rellevant per la investigació
1985 Worldwide survey of Alcohol and Nonmedical Drug Use Among Military Personnel	Robert M. Bray Mary Ellen Marsden L. Lynn Guess et al.	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	INCLUSI Ó	Rellevant per la investigació
Alcohol Use and Alcohol-Related Problems Before and After Military Combat Deployment	Isabel G. Jacobson et al.	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	EXCLUSI Ó	Fa referència a unes dades però no diu d'on surten ni com els han obtingut
Drug and Alcohol Use in the Military Workplace: Findings from the 1988 Worldwide Survey	Robert M. Bray, et al.	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	INCLUSI Ó	Rellevant per la investigació
Factores de riesgo, protección y representaciones sociales sobre el consumo de drogas: implicaciones para la prevención.	Martínez-González, J. M., Trujillo-Mendoza, H. M. y Robles-Lozano, L	EXCLUSI Ó	No contempla els soldats com a mostra d'estudi.		
The drug situation in Europe: an overview of data available on illicit drugs and new psychoactive substances from European monitoring in 2015	Mounteny, J., Griffiths, P., Sedefov, R., Noor, A., Vicente, J. y Simon, R.	EXCLUSI Ó	No contempla els soldats com a mostra d'estudi.		
Predictores del consumo semanal de alcohol y sus consecuencias asociadas en universitarios consumidores intensivos de alcohol.	Motos, P., Cortés, M.T., Giménez, J. A.	EXCLUSI Ó	No contempla els soldats com a mostra d'estudi.		

Spicing up the military: Use and effects of synthetic cannabis in substance abusing army personnel	Denise Walker et al.	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	INCLUSI Ó	Rellevant per la investigació
Encuesta sobre drogas a los militares de tropa y marinería de las Fuerzas Armadas españolas.	Martínez, M., Alonso, V., Taranco, M. y Gutiérrez, C.	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	EXCLUSI Ó	No es mostren els resultats de l'estudi
Influences of parental and best friends' smoking and drinking on adolescent use: A longitudinal study	Engels, R. Knibbe, R., et al	EXCLUSI Ó	No contempla els soldats com a mostra d'estudi.		
Friendship networks of inner-city adults: A latent class analysis and multi-level regression of supporter types and the association of supporter latent class membership with supporter and recipient drug use	Bohnert, A. S. B., German, D., Knowlton, A. R. y Latkinc, C. A.	EXCLUSI Ó	No contempla els soldats com a mostra d'estudi.		
Pills in combat prejudice, propriety, and practicality.	Caldwell JA	INCLUSI Ó	Rellevant per l'estudi	EXCLUSI Ó	No és un estudi empíric i no contempla els soldats com a població.
A model to identify patients at risk for prescription opioid abuse, dependence, and misuse	Rice JB, White AG et al.	EXCLUSI Ó	No contempla els soldats com a mostra d'estudi.		
Technical Procedures for the Military Personnel Drug Abuse Testing Program	Department of Defense	EXCLUSI Ó	No és rellevant per l'estudi		

REVISIÓ LITERATURA MANUAL			
Use and Abuse of Prescribed Opioids, Central Nervous System Depressants, and Stimulants Among U.S. Active Duty Military Personnel in FY 2010	Diana D. Jeffery,	INCLUSIÓ	Rellevant per l'estudi
Unauthorized Drug Use in the US Army Based on Medical Review Officer Evaluations	Peter L. Platteborze Donald J. Kippenberger and Thomas M. Martin	INCLUSIÓ	Rellevant per l'estudi
Factores de riesgo asociados a los problemas relacionados con el uso de sustancias psicoactivas en población militar.	Natalia Arteaga Cabrales.	INCLUSIÓ	Rellevant per l'estudi

ANNEX 3: CLASSIFICACIÓ DELS ARTICLES SEGONS EL TEMA.

TEMES DELS ARTICLES	ARTICLES
Consum de drogues: <ul style="list-style-type: none"> • Tipus de drogues de consum • Factors que influeixen en el consum 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Vargas, C; Castellano, E & Trujillo, H. (2017). Factores asociados al consumo de drogas en una muestra de militares españoles desplegados en "Bosnia-Herzegovina". <i>Addicciones</i>, 29, 163-171. ➤ Institute of medicine. (2012). Substance use disorders in the U.S. Armed forces. Washington. ➤ Sullivan, K; Capp, G; Gilreath, T; Benbenishty, R; Roziner, I & Astor, R. (2015). Substance abuse and other adverse outcomes for military-connected youth in California. <i>JAMA pediatrics</i>, 1-7. ➤ Casey, A; Hughes, J; Izard, R & Greeves, J. (2014). Supplement use by UK-based British Army soldiers in training. <i>British Journal of Nutrition</i>, 112, 1175-1184. ➤ Bray, R; Marsden, Rachal, J & Peterson, M. (1990). Drug and Alcohol use in the Military workplace: findings from the 1988 worldwide survey. <i>National Institute on Drug Abuse Research</i>, 2, 25-43. ➤ Jeffrey, D; May, L; Luckey, B; Balison, B & Klette, C. K. (2014). Use and abuse of prescribed opioids, central nervous system depressants, and stimulants among U.S. Active Duty Military Personnel in FY 2010. <i>Military medicine</i>, 179, 1141-1148. ➤ Platteborze, P; Kippenberger, D & Martin, T. (2014). Unauthorized drug use in the US Army based on Medical Review Officer Evaluations. <i>Journal of Analytical Toxicology</i>, 38, 653-659. ➤ Arteagas, N (2015) Factores de riesgo asociados a los problemas relacionados con el uso de sustancias psicoactivas en población militar.

Relació consum i salut mental	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bray, R; Pemberton, M; Lane, M; Hourani, L; Mattiko, M & Babeu, L. (2010). Substance use and mental health trends among U.S. Military active duty personnel: key findings from the 2008 DoD health behaviour survey. <i>Military medicine</i>, 175, 390-299. ➤ Asanka, V; Jayasekera, N & Hanwella, R. (2016). Cannabis use among Navy personnel in Sri Lanka: a cross sectional study. <i>BMC research Notes</i>, 9 (174), 1-6. ➤ Walker, D; Neighbors, C; Walton, T; Pierce, A; Mbilinyi, L; Kaysen, D & Roffman, R. (2014). Spicing up the military: use and effects of synthetic cannabis in substance abusing army personnel. <i>Addictive Behaviors</i>, 39, 1139-1144.
Estudis comparatius entre militars i civils	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Donoso, D. (2012). Epidemiología en drogas. Análisis de tendencias de consumo de sustancias psicotrópicas en el ejército de tierra (1997-2007). <i>En Psicología en las fuerzas armadas</i> (pp. 207-228). Madrid: Ministerio de defensa. ➤ Bray, R; Marsden, M & Peterson, M. (1991). Standardized comparisons of the use of alcohol, drugs and cigarettes among military personnel and civilians. <i>American Journal of Public Health</i>, 81(7), 865-869. ➤ Polich, J.M. (1981). Epidemiology of alcohol abuse in military and civilian populations. <i>American Journal of Public Health</i>, 71(10), 1125-1132
Evolució	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Robins, L; Davis, D & Goodwin, D. (1974). Drug use by U.S. army enlisted men in Vietnam: a follow-up on their return home. <i>American Journal of Epidemiology</i>, 99(4), 235-249. ➤ Jones, E & Fear, N (2011). Alcohol use and misues within the military: A review. <i>International review of Psychiatry</i>, 23, 166-172. ➤ Kelsall, H; Creamer, M; McKenzie, D; Forbes, A; Page, M; et al. (2015). Alcohol use and substance use disorders in Gulf War, Afghanistan, and Iraq War veterans compared with non-deployed military personnel. <i>Epidemiologic Reviews</i>, 37, 38-54